

Žuvų gausėja, o pažeidimų nuolat mažėja

Penkeri metai – tiek laiko veikia Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos. Atrodytų, sukaktis kol kas kukli, tačiau darbų žuvininkystės srityje per tuos penkerius veiklos metus atlikta tikrai nemažai.

Žuvininkystės tarnyba yra atsakinga už ES ir Lietuvos žuvininkystės politikos įgyvendinimą, žuvų išteklių tyrimą, saugojimą ir atkūrimą žuvininkystės telkiniuose, už vertingų rūšių genofondo ir kultivuojamų žuvų rūšių veislių saugojimą, veislinės selekcinės žuvininkystės koordinavimą, mokslo ir mokymo politikos įgyvendinimą žuvininkystės srityje.

Milžiniškos patirties Žuvininkystės tarnyba sukaupe rūpindamasi žuvų išteklių atkūrimu ir gausinimu valstybiniuose vandenyse.

Vykdydama Žuvų ir vėžių įveisimo į valstybinius vandens telkinius, į kuriuos neišduoti leidimai naudoti žvejybos plotą, planą, kiekvienais metais Žuvininkystės tarnyba į valstybinius vandens telkinius išleidžia po 26–28 mln. vienetų vertingų žuvų rūšių – šlakų, lašišų, margųjų upėtakių, šamų, sterkių, lydekų, lynų, vėgelių, aštriašnių eršketų ir europinių ungurių.

Tačiau tarnybos veikla neapsiriboja krašto vidaus vandens telkinių žuvų išteklių atkūrimu, palaikymu: ypatingas dėmesys skiriamas žvejybos kontrolei jūrų vandenyse ir žuvų išteklių apsaugai. Žuvininkystės tarnyboje veikia Žvejybos stebėjimo centras, kuriame dirbantys pareigūnai šiuolaikinėmis technologijomis nepertraukiamai stebi su Lietuvos vėliava plaukiojančių žvejybos laivų veiklą.

Šiuo metu Lietuvos Respublikos žvejybos laivų registre iš viso yra įrašyti 143 laivai. Didžioji jų dalis – 102 – yra skirti žvejoti Baltijos jūros priekrantėje. Kita labai svarbi Lietuvos žvejybos flotilės dalis yra 29 atviroje Baltijos jūroje žvejojantys laivai.

Tolimuosiuose žvejybos rajonuose (Barencio, Grenlandijos, Norvegijos, Irmingerio ir Šiaurės jūrose, Europos vakarų vandenyse, Mauritanijos Islamo Respublikos išskirtinėje ekonominėje zonoje, Pietų Ramiojo ir Šiaurės ir Šiaurės Rytų Atlanto vandenynų akvatorijose) dabar žvejoja 12 žvejybos laivų.

Nors pastarieji sudaro mažiausią žvejybos laivyno dalį, paprastai sužvejoja iki dešimties ir daugiau kartų didesni įvairių žuvų rūšių laimikį, palyginti su Baltijos jūros (įskaitant ir priekrantę) pasiekimais.

Antai per 2014 m. Baltijos jūroje (įskaitant ir priekrantę) buvo sugauta per 13 824 tonas įvairių žuvų rūšių, iš jų daugiausia (per 70 proc.) sudarė šprotai. Per tą patį laikotarpį tolimuosiuose žvejybos rajonuose sugauta 144 992 tonų įvairių žuvų rūšių, iš jų didžiausią dalį sudarė pelaginės žuvis, tokios kaip sardinėlės, afrikinės skumbrės, stauridės.

– Lietuvos žvejai pastaraisiais metais pastebėjo, kad šalies vandenyse gausėja lašišinių žuvų. Kaip prie to prisidėjo Žuvininkystės tarnyba? –

“ Tarnybos veikla neapsiriboja krašto vidaus vandens telkinių žuvų išteklių atkūrimu, palaikymu: ypatingas dėmesys skiriamas žvejybos kontrolei jūrų vandenyse ir žuvų išteklių apsaugai.

I.Šidlauskienė

paklausėme naujosios jos direktorės, nuo šių metų balandžio pareigas pradėjusios eiti Indrės Šidlauskienės.

– Galime tik džiaugtis, kad lašišos pagaliau išbrauktos iš Lietuvos raudonosios knygos.

Tai lėmė daug priemonių, kurių prisidėjo ir Žuvininkystės tarnyba, dirbtinai veisianti ir išleidžianti šias žuvis į vidaus vandenis.

Per ketverius metus į Lietuvos upes buvo įveista daugiau nei 1,5 mln. vnt. lašišų ir šlakų.

Ir ne tik jų. Ypač daug dėmesio skiriama aštriašnių eršketų ištekliams atkurti.

Tai karališka žuvis, galinti užaugti iki kelių šimtų kilogramų, ypač vertinami jų ikrai. Tačiau eršketai Baltijos jūroje ir į ją įtekančiose upėse išnyko prieš gerą pusšimtį metų.

Žuvininkystės tarnyba pradėjo ir toliau tęsia aštriašnių eršketų populiacijos atkūrimo Lietuvoje programos darbus: per 2011–2013 metus į Neris ir Šventosios upes jau išleista per 20 tūkst. paugintų jauniklių. Dalis eršketų buvo pažymėti išoriniais žymekliais, kad būtų galima stebėti šių žuvų migracijos kelius.

Naujausi šių žuvų migracijos tyrimai parodė, kad anksčiau į upes paleisti eršketukai jau paugę sėkmingai pasiekė Baltijos jūrą. Tikimasi, kad po 15–20 metų šios retos žuvis subręš ir sugrįš į tas pačias upes neršti.

Bendradarbiaujant su Vokietija, Lenkija, Latvija, Estija, Danija siekiama atkurti aštriašnių eršketų išteklius Baltijos jūroje.

Jau parengtas projektas, tikimasi, kad netrukus jis bus patvirtintas ir Žuvininkystės tarnyba galės intensyviau vykdyti šios karališkos žuvis atkūrimo ir gausinimo darbus.

Taip pat tęsiame europinių ungurių išteklių gausinimą.

Nuo 2011 metų į vandens telkinius buvo įveista daugiau negu 2 mln. vnt. unguriukų, kurie buvo pauginti iki tinkamo įveisti dydžio Žuvivaisos skyriaus Laukystos poskyryje.

Žuvininkystės tarnyba yra vienintelė valstybės įstaiga, kuri rūpinasi vietinių vėžių rūšių – plačiažnyplių ir siauražnyplių – išsaugojimu valstybinės reikšmės vandens telkiniuose. Tarnybos

Tikrinant verslinės žvejybos laivus ir žvejus mėgėjus Baltijos jūroje ir jos priekrantėje naudojami du greitaeigiai Žuvininkystės tarnybos laivai.

Žuvininkystės tarnybos specialistai pradėjo karališkų žuvų – aštriašnių eršketų populiacijos atkūrimo Lietuvoje darbus.

specialistai gaudo siauražnyplius vėžius ir perkelia juos į kitus vandens telkinius.

Vėžiams įveisti ir perkelti parenkami vandens telkiniai, kuriuose šie vėžiai istoriškai gyveno, kur nėra natūralių jų priešų – ungurių ir invazinių vėžių.

Simboliška, kad šiuo metu Žuvininkystės tarnyba mini ne tik savo 5 metų jubiliejų. 2010 m. buvo pripažinta pirma lietuviška karpio veislė – Šilavoto karpis. Ji buvo išvesta Vidaus vandenų ir akvakultūros skyriaus Šilavoto poskyryje.

– Tikriausiai tenka rūpintis ir tuo, kad į vandenį išleisdoms žuvims būtų sudarytos tinkamos sąlygos?

– Žinoma. Pirmiausia būtina sudaryti kuo palankesnes sąlygas žuvims natūraliai migruoti į nerštavietes ir maitinimosi vietas. Todėl dar viena svarbi Žuvininkystės tarnybos funkcija – šalinti žuvų migracijos kelyje pasitaikančias kliūtis, įrengti ir prižiūrėti žuvų pralaidas.

Jos būtinos lašišoms, šlakiams, aštriašniams eršketams, europiniams unguriams ir žiobriams, migruojantiems į nerštavietes upių aukštupiuose.

Tarnybos pastangomis jau įrengtos pralaidos Sausdravo upės užtvankoje Plungės rajone, Kražantės užtvankoje Kelmės mieste, rekonstruotas žuvų migracijos takas Vilnios upėje prie Rokantiškių užtvankos. Numatyta, kad pralaidos bus statomos ir 2014–2020 m. laikotarpiu.

– Ar daug tenka investuoti į tokiems darbams reikalingą įrangą ir tyrimus?

– Naudojant Europos Sąjungos paramą 2014 metais Žuvininkystės tarnybos Žuvivaisos skyriaus Žeimenos (Ignalinos), Trakų Vokės ir Rusnės poskyriuose buvo modernizuoti žuvų inkubaciniai cechai, atnaujinta technologinė įranga.

Atnaujinta pasenusi Žuvininkystės tarnybos skyriuose ir poskyriuose naudojama kompiuterinė technika bei programinė įranga, aptverti Vidaus vandenų ir

akvakultūros skyriaus Šilavoto poskyrio žiemojimo tvenkiniai, įrengtas jų apšvietimas, pakeista gamybinių pastatų stogų danga. Žuvų ligų ir vandens tyrimų poskyryje buvo modernizuota laboratorinė įranga, pakeistos traukos spintos, išgyta naujų matavimo prietaisų.

Atnaujinta įranga padeda profesionaliems ir kvalifikuotiems Žuvininkystės tarnybos specialistams greičiau ir paprasčiau atlikti ichtopatologinius, biocheminius, hidrologinius ir hidrocheminius tyrimus.

Moksliniai tyrimai itin svarbūs prognozuojant vandens telkinių, fizinių, cheminių parametrų ir pašarinės bazės dinamiką, jų įtaką tolesniam žuvų auginimui, žuvų prekinėi kokybei, poveikį gamtinei aplinkai ir aplinkos taršai.

– O kaip dėl žvejybos priežiūros – ar pakanka išteklių stebėti mūsų šalies laivyną, jei laivai plaukioja net ties kitais žemynais?

– Reikia pripažinti, kad Žuvininkystės tarnybos žvejybos kontrolės pareigūnams netenka nuobodžiauti – didelėmis pastangomis patikrinama 30 proc. Baltijos jūroje sužvejoto žvejybos laimikio, kuris iškraunamas Lietuvos teritorijoje.

Tikrinami verslinės žvejybos laivus ir žvejus mėgėjus Baltijos jūroje ir jos priekrantėje naudojame du greitaeigius Žuvininkystės tarnybai priklausančius laivus.

Žvejybos kontrolės pareigūnai, naudodami naujausias palydovines žvejybos laivų stebėjimo ir elektronines žuvininkystės duomenų registravimo ir perdavimo sistemas, nuolat seka žvejybos laivų judėjimą jūroje ir jų žvejybos laimikio registravimą realiuoju laiku.

Duomenys apie sugautą ir iškrautą žuvų kiekį, pirminį žuvininkystės produktų pardavimą, perėmimą ir kita susijusi informacija, reikalinga, kad būtų užtikrinta Bendroji žuvininkystės politika, elektroninėmis priemonėmis automatiškai patenka į integruotos žuvininkystės duomenų informacinės sistemos duomenų bazę.

Žvejybos Baltijos jūroje kontrolės skyriaus bei Žvejybos stebėsenos ir kontrolės skyriaus specialistai nuolat moko žvejybos laivų kapitonus, kaip tinkamai pildyti elektroninius žvejybos žurnalus, konsultuoja kitais klausimais, siekiant išvengti pažeidimų.

Suprantama, pasitaiko ir pažeidimų, iš jų dažniausiai – administracinio pobūdžio, kai netinkamai pateikiama informacija apie sugautas ar iškraunamas žuvis.

Deja, vis dar pasitaiko ir šurkščių žvejybos taisyklių ar net tarptautinių sutarčių pažeidimų.

Per 2014 metus jų iš viso užfiksuota 29. Baltijos jūroje žvejojantiems asmenims skirti 18 įspėjimų, paskirta 11 baudų už paprastus nusižengimus ir viena – už šurkštų žvejybos taisyklių pažeidimą.

Per tą patį laikotarpį tolimuosiuose žvejybos rajonuose žvejojantiems asmenims skirti 3 įspėjimai, paskirta viena bauda už paprastus nusižengimus ir dvi baudos už šurkštų žvejybos taisyklių pažeidimą.

– Žuvininkystės tarnybai buvo priskirta stebėti ir prekybą žuvų produktais. Ar čia irgi pasitaikė pažeidimų?

– Galime džiaugtis, kad jų turgvietėse ir prekybos centruose mažėjo.

Matyt, tam įtakos turėjo ir tai, kad Žuvininkystės tarnybos inspektorai pastaraisiais metais žuvų prekybos vietose tikrino, ar parduodamos žuvis pardavėjų įsigytos su reikalingais dokumentais. Kitaip tariant, buvo tikrinama, ar žuvis įsigytos ir sužvejotos teisėtai.

Per 2014 metus įvairiose Lietuvos vietovėse iš viso buvo patikrintos 36 žuvų prekyvietės – didesnių pažeidimų nenustatyta. Žuvininkystės tarnybos specialistai tokių patikrinimų metu nuolat ir geranoriškai informavo prekybininkus apie galiojančias žuvininkystės teisės aktų nuostatas.